

4. Kalendáře určené pro cizinu osvobodí se od poplatku, když je osoba ku zapravení poplatku zavazaná odevzdá nejbližšímu celnímu, kolkovnímu nebo bernímu úřadu, zde poplatek zjistí a vyhoví předpisům platcím pro vývoz tuzemského zboží. Dále jest povinna podati důkaz ve lhůtě bolettou ustanovené, že odeslané zboží hranice státu překročilo (srovnej k tomu násl. spr. s. dv. ze dne 5. listopadu 1889 č. 3532, sb. »Budwinski« č. 4927). Kalendáře z ciziny přivážené a ku potřebě uvnitř státního území určené musí při pohraničním celním úřadě zvláště býti ohlášeny a poplatku podrobeny, aneb musí býti přikázány příslušnému úřadu za příčinou okolkování a zapravení poplatku (o poměru k Uhrám viz nař. min. fin. ze dne 2. října 1868 č. 135 ř. z., §§ 40 a 42, k Bosně a Hercegovině viz zák. ze dne 8. června 1882 č. 99 ř. z.).

5. Přestupky předpisů týkajících se kolku kalendářního trestají se dle předpisů trest. zák. důchodkového (§ 30 jmen. pat.). Bližší ustanovení o kvalifikaci těchto přestupků a o trestech obsahují §§ 31 a 36 jmen. pat.

6. O promlčení práva ku vyměření tohoto poplatku platí ustanovení zák. ze dne 18. března 1878 č. 31 ř. z. (násl. spr. s. dv. ze dne 5. listopadu 1889 č. 3532 sb. »Budwinski« č. 4927).

7. O kolkování a překolkování, o účtování poplatků kolkovních, o signatuře a strojích ku kolkování viz instrukci pro kolkování novin a kalendářů ze dne 20. května 1894 č. 22.769 č. 19 nař. l.

Kanalisace.

Kanály neb stoky jsou umělé průkopy ku přivádění neb odvádění vody za různým účelem. Dle účelu, jemuž stoky slouží, rozeznávají dlužno stoky odváděcí, odvádějí-li zbytečnou vodu, stoky přiváděcí ku př. mlýnské a jiné umělé průplavy ku plavení dříví, ku plavbě lodí a pod. Všechny stoky musí míti příkrý spád, což platí zejména o stokách, které vodu dešťovou neb nečistoty z místa odvádějí.

I. Právo stavební.

Se stanoviska práva stavebního jsou velmi důležitý stoky uliční a domovní, sloužící k odvádění jednak atmosferických srážek, jednak odpadkův a různé nečistoty. Důležitost řádné soustavy kanalisační jmenovitě pro větší města leží na bíledni: počet jednotlivých úmrtí ve městech jeví nápadný poměr k úpravě kanalisace téhož. Řádná kanalisace jest kardinální podmínkou zdárného rozvoje měst a míst hustě obydlených. Většina stavebních řádů ukládá také obcím za povinnost péči o zakládání a udržování odváděcích stok.

Ovšem nelze s druhé strany popřítí obtíže, kterých řešení této teprve v novější době důtklivěji se hlásící potřeby vymáhá. Především jsou to obtíže finanční. Dle všeobecného soudu jest však vydání určené na stavbu řádných stok nečistoty odvádějících tak neobyčejně důležitým, že jemu takofka všechna ostatní vydání, pokud se netýkají stejných existenčních podmínek, ustoupiti mají a tudíž nelze se těmito značným, avšak veledůležitým výdajům při sestavování obecního rozpočtu vyhnouti. Dosavadní starší systém stok jest neudržitelným a to jmenovitě ten, kde nečistoty celou sítí menších, pobočných stok z jednotlivých částí města odváděné v jednu hlavní do řeky ústící stoku se svádějí a tím vodu různým životním potřebám sloužící znečišťují. Proto se jeví v novější době snaha po racionelním, zdravotním poměrům hovícím zakládání stok, při čemž se hlavně

toho dbá, aby nečistoty pomocí zvláštních štol vedeny byly na místo, kde by lidské zdraví neohrožovaly. Toho se docílí tím, že hlavní odváděcí stoka ústí nikoli do řeky, nýbrž mimo ni na místě k tomu vhodném; kde pak takovýto způsob by činil nepřekonatelné obtíže a svádění nečistot do řeky vyhnouti se nelze, vyústěním stoky do řeky na takovém místě, kde to zdraví lidskému poměrně nejméně nebezpečno.

Ostatně jest úprava stok odvislá hlavně od terénu a ostatních místních poměrův.

Zřizování a udržování odváděcích stok v dobrém stavu (sem patří cídění) jest — jak již bylo řečeno — povinností obce. Výlohy s tím spojené nutno kryti z obecních příjmů. Tak ustanovuje většina stavebních ráďů pro jednotlivé země a obce.

Ohledně zřizování a udržování domovních stok stanoví obecní stavební rády, že v místech, kde o odvádění atmosferických srážek a odpadků, nečistoty atd. hlavními stokami jest postaráno, dlužno při nových stavbách a při takových přestavbách, které novým stavbám se rovnají, vystavěti buď z kamene, buď z pálených cihel domovní stoku a to takovým způsobem, aby mohla býti ku hlavní stoce připojena. Shora zmíněné stavební rády obsahují další různá ustanovení ohledně rozměru a bližšího zařízení domovních stok. Tak stanoví zemský stavební řád pro království české, že odvádění nečistot pomocí stok při průmyslových podnicích tak zařízení býti musí, aby okolí jimi netrpělo. Proto musí nečistoty, dříve než do stoky vypuštěny byly, býti podrobeny zvláštnímu řízení desinfekčnímu, které zdravotním úřadem za dostatečné uznáno bylo. Po případě může průmyslovým podnikům zapovězeno býti užívání veřejných stok, vyskytnou-li se v tomto směru závady.

II. Právo vodní.

Se stanoviska práva vodního dlužno lišiti kanály neb stoky jakožto zařízení sloužící k zavodňování neb odvodňování.

Pokud se týče vlastnictví takovýchto stok, rozlišují jednotlivé zemské vodní zákony následovně:

a) voda ve stokách za soukromým účelem zřízených jest výlučným vlastnictvím majitele pozemku, na němž stoka zřízena, z čehož plyne, že týž má právo všem třetím osobám spoluzívání vody zapověděti (§ 10 říšs. zák. vod.);

b) za jistých podmínek mohou však stoky i na cizím pozemku býti zřízeny, ve kterémž případě nabývá požívatel vody práva služebnosti na cizím pozemku. Zmíněnými podmínkami jsou: úřední svolení a zachování předpisů vyzývacího řízení ve právu vodním (§ 15 b. říšs. zák. vod.);

c) konečně může býti úředně dovoleno přivádění vody z veřejného toku do stoky pouze pro účely soukromé zřízené (§ 7 ř. z. vodn.). V tomto případě v pochybnosti platí pravidlo, že právo k užívání vody obmezeno jest potřebou oprávněného. Ohledně případného přebytku vody přísluší rozhodnutí správě státní. (§ 15 a) říšs. z. vodn.)

Péče o udržování takovýchto stok v dobrém stavu, jakož i jich cídění náleží — jak zřejmo — jich vlastníku, po případě, je-li stoka zřízena na cizí půdě neb nelze-li vlastníka zjistiti, uživateli. (§ 483 a 839 o. o. z.)

III. Průplavy.

Další druh kanálů neboli stok tvoří průplavy sloužící buď ku spojení přirozených vodních cest (t. zv. transitní průplavy), neb ku spojení

důležitých středisek vnitrozemského obchodu se splavným vodstvem (t. zv. obchodní průplavy). Starší zařízení tohoto druhu měla ponejvíce úkol zavodnění neb odvodnění jistých částí půdy a sloužila tudíž spíše zemědělství, kdežto novější průplavy hlavně levné obchodní spojení sprostředkují. Průplavy nalézáme již v nejstarších dobách u Indů, Číňanův a Egypťanů; nejznámější byl průplav spojující rudé moře se středozezemním. Na počátek středověku padá Karlem Velikým zamýšlený průplav, který měl spojovati Rýn a Mohan s Dunajem, tudíž Černé moře se Severním, Orient, východisko tehdejšího obchodu se západem. Ve středověkém středisku světového obchodu, Itálii, nalézáme již v 11. věku velmi rozšířenou síť průplavů. V novější době vyniká v ohledu tom zejména Francie a Nizozemí. Nejstarší průplav Německa spojuje Labe s mořem východním. S rozvojem obchodu po boku kráčí teprve v nejnovější době snaha jednotlivých států po založení řádně rozvětvené sítě průplavů, jakožto nejlacinější dráhy dopravní, při čemž závažným činitelem jest zeměpisná poloha a tok přirozených vod. S tohoto hlediska se vysvětluje, proč Francie a Nizozemí ve směru tom jiné státy předčí Z průplavů, které slouží ku zkrácení dlouhé dráhy, na předním místě jmenovati sluší průplav suezský. Podobný účel sledovala započatá a smutně skončivší práce spojení oceánu atlantského s velkým či tichým převlakou Panamskou.

Rakousko-uherská říše nemá dosud vzdor své výhodné poloze žádných větších průplavů. To co ve starších dobách bylo zbudováno, slouží toliko potřebám místním neb soukromým, jako průplav Švarcenberský ku plavení dříví spojující Vltavu s Mühlou, průplav dunajský ve Vídni a pod. Ve směru tom dějí se v Rakousku dosud pouze kroky přípravné. Sem zařaditi sluší zamýšlený průplav Dunajsko-Vltavsko-Labský, kteréžto myšlenky ujal se výbor skládající se z finančníků francouzských. Elaborát jím shotovený byl již ministerstvu obchodu předložen, kteréž též přislíbilo účinnou pomoc po provedení jistých oprav elaborátu. Další průplav v Rakousku směřující ku spojení Dunaje s Odrou nalézá se dosud pouze ve stadiu projektu.

Kancelář informační.

K otevření informační kanceláře za účelem podávání zpráv o úvěrních poměrech firem jest dle nařízení ministerstva obchodu a vnitra ze dne 20. června 1885 č. 116 ř. z. zapotřebí koncesse. Ti, kdo o takovou živnost se ucházejí, mají podle tohoto nařízení jednak splniti všeobecné podmínky ku nabytí koncessované živnosti vůbec předepsané (§§ 22, 23 zák. ze dne 15. března 1883, č. 39 ř. z.), jednak musí nad to prokázati před živnostenským úřadem dostatečné všeobecné a kupecké vzdělání. Propůjčování koncesse ku této živnosti bylo v první stolici svěřeno politickým úřadům zemským, kteří mají v konkrétním případě především přihlížeti ku místním poměrům. Nařízení ministerstva obchodu vydané ve shodě s ministerstvem vnitra dne 1. května 1891 č. 58 ř. z., jímž změněno resp. doplněno nařízení ze dne 28. června 1890, č. 157 ř. z., obsahuje tato ustanovení:

Majitelé koncessované informační kanceláře jsou povinni, korespondence o úvěrních poměrech firem vedené, opisy zpráv o nich vydaných, jakož i svoje obchodní knihy uschovati nejméně po deset let od udělení zprávy resp. od posledního zápisu do knéh. Po uplynutí této doby mohou majitelé informačních kancelářů tyto korespondence, opisy a knihy dle svého volného uvážení buď zničiti, nebo dále uschovati. Bylo-li upuštěno od dalšího provozování živnosti, mají korespondence, opisy a obchodní knihy býti